

N:o 52.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 April 1881, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående medgifvande för Strömsholms nya kanalbolag att medelst årliga afbetalningar gälda återstoden af en bolagets skuld till staten.

(R. A.)

I 3:dje punkten mom. c) af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 4, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1880 års riksdag, anmälde Utskottet, att Utskottet framdeles under riksdagens lopp komme att afgifva särskildt utlåtande om hvad Riksdagens år 1880 församlade Revisorer i sin berättelse anfört beträffande fullgörande af Strömsholms nya kanalbolags betalningsskyldighet till Riksgäldskontoret, äfvensom om en i samma ämne väckt, till Utskottet remitterad enskild motion.

Revisorernes yttrande i förevarande ämne återfinnes å sid. 95—99 af deras senast afgifna berättelse om granskningen af Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, till hvilket yttrande, äfvensom till *kanalbolagets styrelses* å sid. 220—224 af berättelsen intagna förklaring, Utskottet tillåter sig hänvisa.

I ofvanberörda enskilda motion, väckt inom Första Kammaren af Herr *H. P. W. Gahn* (N:o 3), hemställes, att Riksdagen måtte besluta,

det Riksgäldskontorets återstående fordran hos Strömsholms nya kanalbolag, som oberäknadt räntor skulle utgöra 47,697 kronor 84 öre, måtte eftergifvas och i räkenskaperna afskrifvas.

Emellertid har, sedan Utskottets ofvannämnda Utlåtande N:o 4 afgafs, till Riksdagen ankommit samt till Utskottet remitterats en i samma ämne den 11 sistlidne Februari af *Kongl. Maj:t* till Riksdagen aflåten nådig proposition (N:o 16); och har Utskottet i ett sammanhang till behandling förehafvt hvad rörande Strömsholms nya kanalbolags betalningsskyldighet sålunda blifvit af dels *Kongl. Maj:t*, dels Riksdagens Revisorer och dels ofvannämnde enskilde motionär bragt under Riksdagens pröfning.

I nyssnämnda nådiga proposition, till hvilken Utskottet, beträffande åtskilliga närmare detaljer, får hänvisa, anföres hufvudsakligen,

att Rikets Ständer vid 1840—1841 års riksdag afsatt en summa af 600,000 Rdr banko *att*, förräntad af Riksgäldskontorets fullmäktige enligt stadgade grunder, användas, jemte upplöpande räntor, till utbetalning under femton års tid af 50,000 Rdr banko årligen för ombyggnad af Strömsholms kanal och slussverk;

att det den 28 April 1842 utaf *Kongl. Maj:t* utfärdade privilegium för det nya bolag, som under benämning Strömsholms nya kanalbolag för ombyggnadens utförande bildats, bland annat innehåller, *i § 5*, *att* efter arbetets fullbordan borde af kanalinkomsterna afsättas 5,000 Rdr banko om året till samlande af en fond för framtida större reparationer, intill dess denna fond, med derå upplupna och till kapitalet lagda räntor, uppginge till 200,000 Rdr banko, hvarefter räntan komme *att* inberäknas bland kanalverkets inkomster; *att* utlåningarne af dessa medel samt bevakningen af låne- och säkerhetshandlingarne derfor skulle besörjas af bolaget, men handlingarne blifva under Riksgäldskontorets vård, samt *att*, om fondens kapital antingen helt och hållet eller till någon del medtoges för större reparationer, räntan åter borde läggas till kapitalet och af kanalinkomsterna ånyo afsättas 5,000 Rdr årligen, intill dess fonden åter uppgått till 200,000 Rdr banko, samt *i § 6*, *att* från och med det år, då kanalen vore fullt färdig och farbar, skulle, sedan af kanalverkets inkomster blifvit afdragna och godtgjorda kostnaderna för kanalens och slussverkets samt kanalfartens ändamålsenliga vidmakthållande, aflöningar och arfvoden, bevilling samt allt hvad till årlig kostnad för kanalverket kunde hänföras och således äfven den *i § 5* oförmälda afsättning till reparationsfonden, äfvensom den enligt *§ 10* i privilegium aktieegarne tillkommande utdelning af högst 15,000 Rdr banko om året, all öfrig in-

komst tillfalla staten såsom godtgörelse för dess förskott till kanalbyggnaden;

att Kongl. Maj:t den 22 December 1851, i öfverensstämmelse med Rikets Ständers beslut, medgifvit, utom annat, att bolaget, såsom understöd för kanalarbetets utförande, finge från handels- och sjöfartsfonden under nio år utbekomma ett belopp af högst 75,000 kronor årligen under vilkor, bland andra: att 225,000 kronor af understödsbeloppet vore anslag utan återbetalningsskyldighet, men återstoden 450,000 kronor utgjorde ett räntefritt förskott, hvilket från och med år 1860 borde med 9,000 kronor årligen till dess full liquid skett återgäldas till nämnda fond; att dessa 9,000 kronor borde af kanalinkomsterna utgå, innan någon utdelning å aktierna enligt § 10 i privilegiet finge åtnjutas, hvaremot den summa, som efter ombyggnadsarbetets fullbordande skulle, enligt § 5 i privilegiet, årligen afsättas till reparationsfond, finge minskas från 7,500 till 4,500 kronor under så lång tid, som åtginge för amortering af det nämnda statsbidraget; samt

att, sedan bolaget ytterligare mot obligationer af den 31 December 1857 upptagit ett lån å 250,000 kronor att genom amortering gäldas på 36 år, kanalarbetet omsider blifvit fullbordadt samt år 1860 behörigen afsynadt och godkändt, efter att hafva medtagit, utöfver den beräknade, en kostnad af 880,000 kronor.

I den nådiga propositionen förmäles vidare, att, sedan Riksdagens år 1847 församlade Revisorer framställt anmärkningar mot vissa kanalbolagets åtgöranden, samt Riksdagen, i anledning häraf, åt fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdragit att vidtaga de åtgärder, som kunde finnas af behofvet påkallade dels för att af Strömsholms nya kanalbolag utkräfva fullgörandet för den förflutna tiden af de bolaget mot staten åliggande skyldigheter, för så vidt dessa ej ännu blifvit af bolaget behörigen fullgjorda, eller statens rätt blifvit genom af bolaget fattade beslut eller vidtagna åtgärder för nära träd, och dels för att förmå samma bolag att för framtiden noggrant iakttaga de bolaget åliggande förbindelser till staten, så hade fullmäktige anhängiggjort rättegång mot kanalbolaget med yrkande af rättelser i vissa anmärkta bokföringsåtgärder och återbäring till Riksgäldskontoret af hvad orätt tillgodoförts aktieegarne; och hade bolaget genom Kongl. Maj:ts dom den 30 Juni 1878 förpligtats *dels* att till Riksgäldskontoret inbetala den afkastning af bolagets egendomar Skantzen, Norrtunbo och Finntorp, af en bolaget tillhörig bro vid Borgåsund samt hamn- och lastageplats derstädes och af en kanal-

jakt, äfvensom den ränta å bokförd innestående aktieutdelning och å tillfälligtvis deponerade medel, som från och med 1865 års början influtit och, med iakttagande af privilegiets bestämmelser, skolat statsverket tillfalla, likasom att till statsverket återgälda ett belopp, som motsvarade den under åren 1868 med 1873 behållna afkastningen af telegrafstationen vid Strömsholm, hvilka alla belopp skulle bestämmas genom vidräkning af fem personer, af hvilka parterna hvardera nämnde två och den femte utsåges af dessa fyra eller, der desse ej om valet enades, af Rådstufvurätten i Stockholm; *dels* att å det belopp, som sålunda blefve bestämdt, gälda fem procent ränta från stämmingsdagen, den 1 September 1875, tills betalning skedde; *dels ock* att för framtiden bland bolagets tillgångar upptaga och redovisa nämnde egendomar, bro, hamn- och lastageplats samt kanaljakt, men deremot ur räkenskaperna afskrifva ett aktieegarne till godo uppfördt belopp af 77,616 kronor; parterna öppet lemnadt att, derest de ej åtnöjdes med vidräkningsmännens beslut, derom i laga ordning tvista.

Uti en till Kongl. Maj:t under nästlidet år ingifven skrift har derefter Strömsholms nya kanalbolag genom sin direktion andragit, bland annat: att det belopp, kanalbolaget skulle till statsverket inbetala, blifvit af vidräkningsmännen bestämdt till 80,338 kronor 47 öre jemte ränta derå från den 1 September 1875; att bolaget visserligen sökt någon jemkning i vidräkningsmännens beslut, men dock till Riksgäldskontoret i afräkning å sin skuld inbetalt tillsammans 27,822 kronor 32 öre; att, efter det 1879 års afbetalningar blifvit fullgjorda, återstoden å lånet från handels- och sjöfartsfonden utgjorde 297,000 kronor och å bolagets obligationslån 136,500 kronor; att kanalinkomsterna, som år 1873 bestigit sig till 143,176 kronor 23 öre, sedermera år efter år så nedgått, att de år 1879 utgjort allenast 59,463 kronor 12 öre, och hvarken under sistnämnda eller näst föregående år 1878 lemnat tillgång till någon utdelning åt aktieegarne; att denna minskning i kanalens intrader kunde, utom ogynsamma konjunkturer för jern- och trävaruindustrien, tillskrifvas de många under senare åren anlagda jernvägar, som täflade med kanalen och frådroge den inkomster, nemligen Norbergs, Stockholm—Vesterås—Bergslagens, Oxelösund—Flen—Vestmanlands och Bergslagernas, bland hvilka Oxelösund—Flen—Vestmanlands-banan framdragits öfver en del af kanalbolagets hamn- och lastageplats vid Borgåsund; att under sådana förhållanden bolaget såge sig ur stånd att fullgöra den detsamma ålagda betalningsskyldighet, derest icke någon lättnad dervid bereddes bolaget; att, om ock de svårigheter, bolaget utan eget förvållande iråkat, icke innefattade tillräckligt

skäl till bolagets frikallande från vissa dess förbindelser, de dock från statens sida torde förtjena behjertande; samt att, på grund häraf och i ändamål att förekomma de olägenheter, hvilka äfven för staten skulle följa af bolagets tvungna upplösning och realisation, bolaget anhölle, att Kongl. Maj:t måtte bereda bolaget eftergift för återstoden af den desamma ådömda skuld till statsverket, eller ock, om hinder för bifall härtill skulle möta, att, till förekommande af utmätning, statens fordran med ränta måtte få utgå af bolagets hos Riksgäldskontoret förvarade reparationsfond, vid 1880 års början utgörande 159,570 kronor 8 öre, mot förpligtelse för bolaget att genom fortsatta inbetalningar fylla densamma till bestämdt belopp af 300,000 kronor.

Efter inhemtande af yttrandena i ämnet ej mindre af Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, än ock af fullmäktige i Riksgäldskontoret, hvilka dervid upplyst att kanalbolaget i afräkning å det bolaget till utgifvande ådömda belopp under den 1 Juli 1880 ytterligare inbetalt 4,868 kronor 31 öre och således afbetalt tillhopa 32,690 kronor 63 öre, har Kongl. Maj:t, som funnit direktionens för Strömsholm nya kanalbolag anhållan om beredande af eftergift för återstoden af bolagets ifrågavarande skuld icke böra vinna afseende, i ofvanberörda nådiga proposition föreslagit Riksdagen att, med hänsyn till hvad i ärendet förekommit och då ringa utsigt förefunnes för bolaget att genom inflytande kanalinkomster vinna medel till skuldens gäldande, medgifva, att skulden finge medelst årliga afbetalningar gäldas dels med det belopp, 4,500 kronor, som eljest enligt Kongl. brefvet den 22 December 1851 skolat till reparationsfonden årligen afsättas, och dels med den å nyssnämnda fond upplöpande ränta, under vilkor likväl ej mindre att bolaget, intill dess skulden till fullo guldits, afstode från all utdelning samt till fondens fyllande använde det belopp, som eljest kunnat utdelas, äfvensom förbunde sig att icke begagna sin rätt att öka amorteringen å det af bolaget emot obligationer af den 31 December 1857 upptagna lån, än äfven att, efter det nu ifrågavarande skuld till staten blifvit gulden, reparationsfonden skulle enligt förut bestämda grunder åter årligen ökas, till dess den uppnådde sin i privilegiet bestämda storlek, 300,000 kronor.

Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader har i sitt i den nådiga propositionen omförmälda yttrande anfört, bland annat, att den bildade reparationsfonden torde för någon tid vara fullt tillräcklig och betryggande, isynnerhet som kanalen alltid väl underhållits, betydliga förbättringar derå bekostats samt flertalet slussar blifvit med nya portar för-

sedda, hvarjemte åtskilligt virke och andra materialier anskaffats i förlag för framtida reparationer, allt utan att reparationsfonden vid något tillfälle anlåtats.

Fullmäktige i Riksgäldskontoret hafva i sitt underdåniga utlåtande anført, bland annat, att det vid den år 1880 hållna revisionen af kanalbolagets räkenskaper och förvaltning under besigtningresa utefter hela kanalen utrönts, att densamma med alla dess tillhörigheter vore väl underhållen, samt att den till deltagande i berörda förrättning af fullmäktige utsedde revisor, som af fullmäktige erhållit särskilda föreskrifter med anledning af den bolaget ådömda betalningsskyldighet till Riksgäldskontoret, såsom sin åsigt för fullmäktige tillkännagifvit, att en del af reparationsfonden helt visst kunde till skuldens gäldande användas, utan att kanalens bestånd äfventyrades; hvaremot den bolaget tillhöriga egendom, som skulle kunna utan skada för kanalen afyttras för beredande af tillgång till skuldens betalande, funnits vara af mindre värde; vid hvilket förhållande det syntes fullmäktige vara ganska naturligt och med lag öfverensstämmande att använda en disponibel och för kanalverket umbärlig tillgång, sådan som en del af reparationsfonden, till gäldande af förfallen och utmättningsbar skuld.

Riksdagens Revisorer hafva visserligen i sin berättelse erinrat, att bolaget, för att bereda sig tillgång till fullgörande af sin betalningsskyldighet, borde från aktieegarne återfordra de af dem uppburna belopp, som ej rätteligen bort till dem utdelas; men häremot har kanalbolagets styrelse i sin förklaring, likasom Herr Gahn i sin motion, invändt, att aktierna i bolaget vore ställda till viss man *eller ordres* och, med transport försedda, gälde för innehafvaren, utan att anmälan om öfverlåtelse hos direktionen eller bolaget varit föreskrifven eller egt rum; att utdelningskupongerna inlöstes mot kupongens aflemnande; att under tidens lopp aktierna, med transport försedda, flera gånger öfvergått från en till annan person, utan att visas kunde, när sådant skett; samt att vid sådant förhållande, och enär bevis således saknades om hvilken som uppburit utdelningen eller af aktien vid derå skedd utdelning varit egare, bolaget ansett talan mot någon person om återbäring icke kunna anställas.

Utskottet får upplysa, att ifrågavarande reparationsfond för närvarande består af följande, i Riksgäldskontoret deponerade värdepapper, nemligen:

Allmänna Hypoteksbankens 5 % obligationer	å	kronor	46,300: —
Allmänna Hypoteksbankens 4 $\frac{1}{2}$ % obligationer ...	å	»	24,400: —
Allmänna Hypoteksbankens 4 % obligationer	å	»	97,700: —
Mälareprovinsernas Hypoteksförenings 4 % obligation	å	»	200: —
Stora Kopparbergs Bergslags 5 % obligationer	å	»	500: —
samt Söderhamns stads 5 $\frac{1}{2}$ % obligationer	å	»	2,000: —
			Kronor 171,100: —

hvilket kapital, efter ofvan angifna räntefot å de olika obligationsposterna, lemnar en årsränta af 7,464 kronor.

Det af Herr Gahn i hans motion gjorda förslag om eftergift af bolagets betalningsskyldighet anser Utskottet, lika med Kongl. Maj:t, ej förtjena afseende. Deremot och vid det af såväl fullmäktige i Riksgäldskontoret som Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader vitsordade förhållande, att kanalen är väl underhållen, samt enär således behovet af reparationsfondens fortsatta tillväxt för det närvarande ej synes i någon mån trängande, anser Utskottet sig böra tillstyrka Riksdagen att medgifva det sätt* för betalning af bolagets återstående skuld till Riksgäldskontoret, som Kongl. Maj:t föreslagit. Skulle bolaget förvägras att för gäldens betalning använda den för kanalens skötsel och underhåll umbärliga del af dess tillgångar, som ligger i upplöpande räntor å reparationsfonden, samt för skuldens infriande vara hänvisadt endast till ovissa och antagligen obetydliga öfverskott å kanalinkomsterna, torde det dröja ganska länge, innan ifrågavarande skuld med derå upplöpande 5 % ränta varder gulden, hvaremot en å ömse sidor önskvärd slutlig uppgörelse lærer inom en jembörelsevis ganska kort tid kunna bringas till stånd, om bolaget får, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, till liquiderna årligen, till dess skulden betalats, använda fondens räntor samt de 4,500 kronor, som eljest skolat af kanalinkomsterna till fonden afsätts.

Utskottet hemställer för den skull,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition, må medgifva, att Strömsholms nya kanalbolags återstående, ifrågavarande skuld till Riksgäldskontoret må medelst årliga afbetalningar gäldas dels med det belopp, 4,500 kronor, som eljest enligt Kongl. brefvet den 22 December 1851 skolat

till reparationsfonden årligen afsätts, och dels med den å nyssnämnda fond upplöpande ränta, under vilkor likväl ej mindre att bolaget, intill dess skulden till fullo guldits, afstår från all utdelning samt till fondens fyllande använder det belopp, som eljest kunnat utdelas, äfvensom förbinder sig att icke begagna sin rätt att öka amorteringen å det af bolaget emot obligationer af den 31 December 1857 upptagna lån, än äfven att, efter det nu ifrågavarande skuld till staten blifvit gulden, reparationsfonden skall enligt förut bestämda grunder åter årligen ökas, till dess den uppnår sin i privilegiet bestämda storlek, 300,000 kronor.

I händelse af bifall härtill,

torde Utskottet få sig uppdraget att om Riksdagens beslut meddela fullmäktige i Riksgäldskontoret nödig underrättelse.

Stockholm den 4 April 1881.

På Stats-Utskottets vägnar:

E. KEY.

Herr *O. B. Olsson* har begärt få antecknad, att han i Utskottet icke deltagit i behandlingen i detta ärende.
